

Факултет Природни науки и образование

Компетентностна характеристика

на

Специалност: **Педагогическа превенция на престъпността и
пробационни практики**

Професионално направление: **1.2 Педагогика**

Област на ВО: **1. Педагогически науки**

ОКС **„Магистър“**

Професионална квалификация: **социален педагог**

Срок на обучение: **1,5 години (три семестъра)**

Форма на обучение: **редовна / задочна**

I. ПРОФИЛ НА СПЕЦИАЛНОСТТА

• АКТУАЛНОСТ НА СПЕЦИАЛНОСТТА

Магистърската програма *Педагогическа превенция на престъпността и пробационни практики* осигурява подготовката на квалифицирани специалисти, притежаващи задълбочена и актуална теоретическа и практическа подготовка в областта на управлението, контрола и методиката на социално-превантивните, корекционно-ресоциализиращите и пробационните дейности. Обучението в магистърската програма е основано на образователно-квалификационни параметри, които дават възможност за пълноценна реализация на социалните педагози във възпитателна, интегрираща, социално-подкрепяща, (ре)социализираща, изследователска и организационна среда със специфични социално-педагогически проблеми, както и за работа в системата на подпомагането, социалната и пробационна дейност в държавния и неправителствения сектор.

Обучението за придобиване на ОКС „Магистър“ с професионална квалификация „социален педагог“, се основава на съвременните демократични ценности и принципи, на европейските практики, заложен в Европейската конвенция за правата на човека, както и на общоцивилизационни стандарти за демократичност, толерантност, хуманно отношение за лишените от свобода; права на детето, право на живот; забрана на изтезанията и нечовешкото или унижителното отношение; право на свобода и сигурност на личността¹.

В европейския стълб на социалните права са предвидени редица основни принципи и права, сред които за социална закрила и приобщаване, както и общо право на образование и обучение през целия живот на деца и възрастни².

Съвременните критерии за качеството на висшето образование изискват от студентите – бъдещи социални педагози да придобият умения за анализиране и интерпретиране на теоретичната информация в областта на социалната работа и реализирането ѝ в практиката.

• ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ОБУЧЕНИЕТО

Основна цел на обучението е да подготви висококвалифицирани специалисти със задълбочена теоретическа и практическа подготовка за успешна професионална дейност в различните сектори на социалната, социално-

¹ Европейска конвенция за правата на човека и основните свободи. Текстът на Конвенцията е представен с измененията и допълненията съгласно Протокол № 14 (CETS № 194), в сила от 1 юни 2010 г. www.conventions.coe.int.

² СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ (Създаване на европейски стълб на социалните права), Брюксел, 26.4.2017 г.

педагогическата, превантивната и пробационната сфера в неправителствените и обществените структури. Изискванията, относно обучението на социалния педагог като висококвалифициран, мобилен и адаптивен специалист в областта на социалната сигурност и социалната защита, са насочени към теоретичната и практическа подготовка на студентите за работа в мултидисциплинарен екип, придобиване на професионални и личностни качества и компетентности за работа в социалната сфера от превантивен, посреднически, консултативен, специализиран, подпомагащ и изследователски характер; изграждане на професионално-личностни качества, способности и стремеж към непрекъснато самоусъвършенстване, самообразование и саморегулация.

Специфичните цели на обучението включват висока професионална подготовка, богата езикова култура и познания в областта на психолого-педагогическите дисциплини, разкриващи особеностите на когнитивното, емоционалното и физическото развитие на деца и лица, както и придобиване на знания, умения и компетентности да оказват педагогическа, експертна, консултантска и организационна помощ на деца и лица със социално-педагогически проблеми, да извършват възпитателна и организационна дейност в училищна и извънучилищна среда и в областта на методиката, управлението и контрола на социално-превантивните, корекционно-ресоциализиращите и пробационните дейности.

• **ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА УЧЕБНИЯ ПЛАН**

○ **Основни структурни характеристики на учебния план**

Учебният план е структуриран, така че да осигурява фундаментална, специализирана и профилираща подготовка. Обучението е организирано в лекционни курсове, семинарни и практически упражнения. От своя страна дисциплините са обединени в блокове: задължителни за специалността, избираеми и факултативни. Задължителната подготовка включва знания от фундаменталната общопедагогическа подготовка и психологията, както и дисциплини от специалната методическа и профилиращата подготовка. Към всеки цикъл са предложени списъци с избираеми дисциплини.

○ **Съдържателни параметри на учебния план са:**

– **Фундаментална подготовка:** Обучението на бъдещите социални педагози създава възможност за придобиване на знания по професионална подготовка в областта на наказателното право, институционалните функции, възпитанието на деца и възрастни с девиантно поведение, превенция на социалните рискове и пробационните практики.

– **Основни знания в областта на психолого-педагогическите дисциплини:** Основи на превантивната и пробационна дейност, Наказателно право, Наказателно изпълнително право , Приложна социална психология, Институции за превенция и ресоциализация на деца и възрастни, Пенитенциарна педагогика.

– **Специална методическа подготовка,** осъществявана чрез изучаване на Методи на превантивната и пробационна дейност, Социално – педагогическо консултиране и съветване, Психология на агресивното поведение, Превенция и контрол на престъпността, Превенция и управление на социални конфликти, Общуване и визуална психодиагностика и др.

– **Профилиращата подготовка** на бъдещите социални педагози включва Научно – изследователски практикум в социално – педагогически и ресоциализационни заведения и институции. Така се постига равнопоставеност между теоретичната и практическата подготовка на студентите.

Избираемите дисциплини надграждат подготовката на студентите- социални педагози по проблеми, свързани със специализираната им подготовка и са ориентирани към придобиване на ключови компетентности, свързани с професионално-педагогическата им реализация.

Предвидено е задължително изучаване на **факултативни дисциплини.**

Проверката и оценката на професионалните компетенции се осъществява съобразно изискванията на учебния план и включва текущ и/или заключителен семестриален контрол. Формите на контрол, избрани от преподавателите, са отразени в съответната учебна програма и съответстват на заложените форми за оценяване в учебния план. Оценяването е по шестобалната система. Текущият контрол включва следните методи: тест; самостоятелно проучване по дадена тема и защита на теза (курсова задача или курсова работа); беседа; реферирание на научни текстове и др. Заключителният контрол представлява полагане на писмен изпит по дисциплината или формирането на крайна оценка в резултат на текущо оценяване през семестъра (текуща оценка).

Обучението по специалността е с продължителност от 3 (три семестъра), като общият брой кредити за целия курс на обучение е 90 ECTS кредити.

• **ПРОФЕСИОНАЛНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И РЕАЛИЗАЦИЯ**

Професионалното предназначение на магистъра по *Педагогическа превенция на престъпността и пробационни практики* е да оказва педагогическа, експертна, консултантска, корекционна, ресоциализационна, пробационна и организационна помощ на деца и лица със социално-педагогически проблеми и да извършва възпитателна и организационна дейност в училищна и извънучилищна среда; да извършва диагностика, планиране, организиране,

реализиране и контрол на социално-превантивните и пробационните дейности; да осъществява превенция на социални и социално-педагогически проблеми;

Магистърът по *Педагогическа превенция на престъпността и пробационни практики* има следните възможности за професионална реализация:

1) В системата на **Министерство на образованието и науката**:

- възпитател и социален педагог в основни и средни училища, социално-педагогически интернати, Център за подкрепа личностното развитие на деца, Център за специална образователна подкрепа, в детски селища, в извънучилищни учреждения, възпитателни училища-интернати (ВУИ);

- педагогически съветник в училища;

- експерт към регионални управления на образованието по въпросите, свързани със специфични образователни потребности и поведенчески отклонения на децата;

- експерт в общински отдел "Образование";

- консултант и експерт в социално-педагогически центрове и кабинети, в социално-терапевтични институции,

- консултант и организатор на социокултурни дейности в различни възрастови, етнически и професионални общности, в неправителствени и благотворителни организации в центрове за занимания по интереси, за организация на свободното време; в центрове работещи по здравни програми за сексуално и психическо здраве и др., в системата на непрекъснатото образование;

- консултантска работа с родители, деца, учители, възпитатели при възникване на социални проблеми, със семейства, деца и младежи в риск и др.; в общински комисии за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни;

- специализирана организаторска, диагностична и контролна дейност в сферите за подпомагане, рехабилитиране, ресоциализация и интеграция на деца и семейства в риск и с поведенчески проблеми;

- неправителствени организации с благотворителна и хуманна цел

- аналитичен специалист в образованието като изследовател в областта на социалната педагогика.

2) В системата на **Министерство на вътрешните работи**:

- инспектор в детски педагогически стаи;

- социален педагог в домове за временно настаняване на малолетни и непълнолетни;

- социален педагог и обществен възпитател към комисии и центрове за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни; в различни държавни структури със социализиращи и ресоциализиращи функции, с възрастни, включени в програми за пробационна дейност; в местата за лишаване

от свобода и в пробационни служби за лица с девиантно и делинквентно поведение;

3) В системата на **Министерство на правосъдието**:

- възпитател и социален педагог в пенитенциарни институции;
- възпитател и социален педагог в пробационни центрове.

4) В системата на **Министерство на труда и социалната политика** като:

- експерт в общинските комисии за закрила на детето, в отделите за закрила на детето към общински дирекции "Социално подпомагане".
- експерт в отделите "Социална закрила" към кметствата, социален патронаж, бюрата по труда, Агенцията по заетостта и териториалните й подразделения; НОИ, МЗ, областната администрация – дирекции и отдели на общинско равнище, домове за възрастни; центрове за лица в неравностойно социално положение; центрове за психично здраве и др.

5) В системата на **Държавна агенция за социално подпомагане** като експерти.

II. КОМПЕТЕНТНОСТЕН ПРОФИЛ НА СПЕЦИАЛНОСТТА

Компетентностният профил на специалността е изграден въз основа на спецификата на обучението на студентите в професионално направление 1.2 Педагогика, като съчетава в себе си дескрипторите на:

- *Европейската квалификационна рамка (ЕКР)* за резултатите от ученето за Ниво 7³;
- *Националната квалификационна рамка на РБългария (НКР)* за ниво Ниво 7;
- *Рамката за дигитална компетентност (DigComp2.0)*.

Едновременно с това компетентностната характеристика на специалност „Педагогическа превенция на престъпността и пробационни практики“ е изградена и върху *ключовите умения за ученето през целия живот*⁴, дефинирани от Европейската комисия, които включват знания, умения и компетенции, необходими за личностно развитие, пригодност за работа, социална интеграция и активна гражданска позиция в локален, регионален, национален и глобален контекст.

Компонентите на компетентностната характеристика включват:

- **знания** – основни и фактологически;

³ Ниво 7 – Магистър след „професионален бакалавър по..“ от същото професионално направление (120 кредита по ECTS; Магистър след бакалавър по същата специалност (60 кредита по ECTS); Магистър след бакалавър по друга специалност (120 кредита по ECTS)

⁴ European Union. *Key Competences for Lifelong Learning*, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019 <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/297a33c8-a1f3-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en>>

- **умения** – познавателни (включват използването на логическо, критическо, интуитивно и творческо мислене) и практически (включват сръчност и използване на методи, материали, уреди и инструменти);
- **компетентности;**
- **отношения.**

Компонент 1: ЗНАНИЯ

Магистърът по *Педагогическа превенция на престъпността и пробационни практики* следва да:

- притежава широк спектър от теоретични и практически знания, специализирани в областта на превантивна и пробационна дейност, които надграждат достигнатото в предходния етап на обучение;
- притежава високо специализирани знания (вкл. и знания за най-новите достижения в сферата на превантивните и пробационни дейности), които използва като основа за оригинално мислене /или научноизследователска дейност;
- познава, разбира и изразява теории, концепции, принципи и закономерности, свързани с когнитивното, емоционалното и физическото развитие на отделните възрастови групи деца, ученици и лица, със социалните общности и обществото като цяло, социалните системи и макро обществените процеси; за факторите и причините за асоциално и делинквентно поведение на деца и възрастни;
- владее високоспециализирани практически насочени и теоретични знания, вкл. авангардни, които формират основата за оригиналност в разработването и прилагането на нови идеи и решения при работа в социалната сфера от превантивен, посреднически, консултативен, специализиран, подпомагащ и изследователски характер / в областта на социалната педагогика, социалната защита, методите за превантивна и пробационна дейност;
- демонстрира критично осъзнаване на знанията в областта и осмисля допирните точки / връзките между различните изучавани области – педагогика, социална педагогика, социална психология, право, педагогическа конфликтология, социално- педагогическо консултиране и съветване, социално- педагогическа работа с деца и младежи в риск и др.

Компонент 2: УМЕНИЯ

Магистърът по *Педагогическа превенция на престъпността и пробационни практики* следва да:

- владее богат набор от практически и познавателни умения и подходи, необходими за разбирането на абстрактни проблеми и разработването на творчески решения за работа в мултидисциплинарен екип; за работа в социалната

сфера от превантивен, посреднически, консултативен, специализиран, подпомагащ и изследователски характер / при работа с деца, младежи и възрастни;

- притежава специализирани умения за решаване на проблеми при планирането и реализирането на научни изследвания;

- умее да интегрира знания от нови области (вкл. и иновативни знания) при откриването на творчески решения на конкретен проблем, при провеждането на научни изследвания и/или въвеждането на иновации в сферата на превантивната и пробационна дейност;

- проявява гъвкавост, като развива нови умения в отговор на новопоявили се знания или практики;

- формулира ясна, точна и адекватна преценка за дадена ситуация (вкл. и в случаи на недостатъчна информация или в условията на непредсказуемост);

- проявява инициативност в работата си и в ученето в условията на динамично променящия се пазар на труда.

Компонент 3: КОМПЕТЕНТНОСТИ

➤ Грамотност

Магистърът по *Педагогическа превенция на престъпността и пробационни практики* следва да:

- притежава умения за устно и писмено общуване в различни комуникативни ситуации;

- наблюдава и адаптира начина си на общуване в зависимост от ситуацията;

- различава и използва различни източници на информация;

- притежава умения за откриване, събиране и обработване на информация от различни източници;

- мисли критично, като разглежда поставените въпроси от различни гледните точки;

- формулира информирана оценка въз основа на критическо осмисляне на информацията по поставените проблеми.

➤ Мултилингвална компетентност

Магистърът по *Педагогическа превенция на престъпността и пробационни практики* следва да:

- притежава знания по отношение на лексиката, граматично-функционалните категории на английския език;

- общува успешно на английски език (вкл. и с представители на други култури);

➤ **Математическа компетентност и компетентности в наука, технологии и инженерство**

Магистърът по *Педагогическа превенция на престъпността и пробационни практики* следва да:

- познава и владее терминологичния апарат на математическите дисциплини;
- разчита статистически данни, графики, таблици и др., които да използва при обучението си или при разработването на научни изследвания и/или публикации;
- прилага изследователски подход при решаването на поставените задачи, чрез планирането и провеждането на научен експеримент;

➤ **Дигитална компетентност**

Магистърът по *Педагогическа превенция на престъпността и пробационни практики* следва да:

- разбира как цифровите технологии подпомагат общуването, творчеството и иновациите, като осъзнава техните възможности, ограничения, влияние и съответните рискове;
- познава и спазва правните и етични норми при използването на дигитални технологии в учебния процес, при самоподготовка и при общуване със студенти и преподаватели;
- познава функциите и умее да работи с различни устройства и софтуер с цел общуване с другите студенти и с преподаватели по време на обучението, при самостоятелната си подготовка за учебните занятия и при реализирането на научноизследователска дейност в дигитална среда (вкл. и разработване на научни публикации под ръководството на преподавател);
- може да открие, създаде и сподели информация във виртуалното пространство или чрез използването на съответен софтуер;
- може да съхрани и предпази от нежелан достъп създаденото от него дигитално съдържание (вкл. и дигиталната си идентичност);

➤ **Лични и социални компетентности и компетентност за учене**

Магистърът по *Педагогическа превенция на престъпността и пробационни практики* следва да:

- притежава умения за задълбочено оценяване на собствените си знания, умения и компетенции, вкл. и да идентифицира потребностите си от нови знания, умения и компетенции;
- демонстрира висока степен на самостоятелност при вземането на решения;

- се ориентира лесно в сложно учебно съдържание, като прилага утвърден стил на учене при овладяването му;
- владее богат понятиен апарат в областта на социалната педагогика, превантивната педагогика, психологията, общуването, социално-педагогическото консултиране и съветване;
- притежава умения за ефективна работа в екип (вкл. и с представители на други култури);
- уважава културните различия и да проявява отвореност към другостта;
- формира професионална мотивираност и отношение към бъдещата професия.

➤ **Граждански компетентности**

Магистърът по *Педагогическа превенция на престъпността и пробационни практики* следва да:

- притежава теоретични знания за нормативната рамка при работа с правонарушители, включително международни правни актове и стандарти; владее и реализира в практиката знания от различни научни области с интегративен и интердисциплинарен характер;
- умее да участва ефективно в общественнополезни инициативи (напр. във връзка с устойчивото развитие на обществото на местно, регионално, национално и международно ниво);
- разбира ролята на медиите в демократичното общество;

➤ **Познания за (собствената и други) култури и комуникативна компетентност**

Магистърът по *Педагогическа превенция на престъпността и пробационни практики* следва да:

- притежава разбиране за културата като сбор от артефакти (продукти на човешката дейност), вярвания и ценностни системи, поведение;
- умее да общува успешно (вкл. и с представители на други култури);
- формулира и излага ясно идеи, проблеми и решения пред специалисти в областта на превантивната педагогика и неспециалисти;
- умее да представя ясно и достъпно собствените си идеи и решения на проблеми пред специалисти в областта на социалната педагогика, превантивната и пробационна дейност и пред неспециалисти, като използва широк спектър от техники и подходи;
- разработва и представя аргументирани схващания относно възпитателно-превантивната, корекционна и пробационна дейност;

- обосновава аргументирано предложения за усъвършенстване / промяна / разработване на методи за диагностика на поведенческите асоциални прояви в обществото и социалните групи;

- общува пълноценно на поне един чужд език;

➤ **Предприемаческа компетентност**

Магистърът по *Педагогическа превенция на престъпността и пробационни практики* следва да:

- познава икономическите и социалните възможности и предизвикателства пред работодателите, бизнеса и обществото в национален и международен аспект;

- познава и използва разнообразни подходи при планирането на проекти, управлението на процеси и ресурси;

- проявява въображение, творчески подход, стратегическо мислене и умения за решаване на проблеми при предлагането на ефективни решения на поставени проблеми;

- взема самостоятелно решения, да поема премерени рискове при социално-педагогическата работа с деца и лица с асоциално поведение, както и при работата с правонарушители.

➤ **Професионални компетентности**

Магистърът по *Педагогическа превенция на престъпността и пробационни практики* следва да:

- демонстрира способности за адекватно поведение и взаимодействие в професионална и / или специализирана среда;

- умее да инициира промени, да управлява процеси и екипи (вкл. в сравнително непозната среда, в условията на динамично променяща се бизнес среда и т.н.);

- демонстрира мотивираност и професионална ангажираност при решаването на научни / социални / управленчески проблеми, които могат да възникнат в процеса на работата или обучението;

- осъществява комплексна възпитателно-превантивна, корекционна и пробационна дейност чрез използването на методи за диагностика на поведенческите асоциални прояви в обществото и социалните групи;

- познава, разбира и прилага нормативните документи, регламентиращи работата в сферата на социалната политика и законодателство; на социалната работа ; на наказателното право и корекционно-превантивната дейност.

- проучва и анализира възможностите на специализираните институции по контрол и превенция на престъпността в съответствие с българското законодателство и международните правни норми.

- спазва етичния кодекс за работа с деца и възрастни,

- познава правата на човека и детето, спазва професионална етика, както и изискванията за конфиденциалност по отношение на деца/ученици и лица.

➤ **Отговорност и самостоятелност**

Магистърът по *Педагогическа превенция на престъпността и пробационни практики* следва да:

- умее да изгражда административни, управленски, екипни структури като ги управлява при решаването на разнообразни проблеми , свързани със социалната сигурност и защита в държавния, публичния, частния и неправителствения сектор, на национално, регионално, общинско равнище; прилага добри практики и иновации в условията на непредсказуемост, при влиянието на редица взаимодействащи си фактори, при наличието на няколко възможности / варианта на решение и т.н.)

- проявява творчество и новаторство при управлението на екипи;
- проявява творчество и новаторство при разработването на проекти в областта на превантивната и пробационна дейност;
- демонстрира умение да инициира процеси и организира дейности, които изискват управление на екипи / формулиране на политики / решаване на проблеми, свързани с превенцията и контрола на престъпността и на девиантното поведение на деца и лица;
- демонстрира качества на лидер;
- поема отговорност при осигуряването на личен принос при решаването на конкретен проблем чрез демонстриране на професионални знания и практически умения в областта на превантивната и пробационна дейност.

Компонент 4: ОТНОШЕНИЯ

Магистърът по *Педагогическа превенция на престъпността и пробационни практики* следва да:

- притежава отвореност към иновациите и техническия прогрес;
- демонстрира положително отношение към провеждането на критичен и конструктивен диалог;
- цени културното многообразие, интерес и любопитство към различните езици и общуването с представители на различни култури;
- демонстрира положително отношение към опазването на околната среда;